

Droog - Droger - Gedogen?

INFORMATIE OVER DE VERDROGING IN DE GEMEENTE WESTERVELD
MEDE ALS GEVOLG VAN DE LELIETEELT

De werkgroep Bollenboos bestaat uit burgers van de gemeente Westerveld die zich zorgen maken over de groei van de lelieteelt in hun gemeente. De teelt van lelies belast het milieu onevenredig zwaar. In de uitgave 'Schone Schijn' van de werkgroep (2003) zijn de nadelige gevolgen van deze teelt weergegeven.

Wat wil bollenboos?

De werkgroep Bollenboos wil met deze uitgave aandacht vragen voor het beleid van de provincie Drenthe m.b.t. verdroging van haar grondgebied. De aanleiding is het toegenomen risico op verdroging van kwetsbare natuurgebieden in de gemeente Westerveld in Zuidwest Drenthe. In Westerveld worden voor de lelieteelt steeds meer grondwaterputten geslagen in de nabijheid van reeds verdroogde natuurgebieden.

Bollenboos dringt er bij het Provinciaal Bestuur op aan het huidige beleid t.a.v. de grondwateronttrekking te wijzigen. De beleidsregels zijn vastgelegd in de Provinciale Verordening Waterhuishouding Drenthe.

Nieuw beleid is noodzakelijk om te voorkomen dat door de onttrekking van grondwater voor onder andere de lelieteelt waardevolle natuurgebieden worden bedreigd.

Drenthe wordt steeds droger!

Door de daling van de grondwaterstand is de kwaliteit van de natuur in Drenthe de laatste decennia achteruit gegaan. Helaas zet dit proces zich nog steeds door. Hoewel het onderwerp 'verdroging' hoog genoteerd staat op het prioriteitenlijstje van de provinciale bestuurders, is het resultaat nog onvoldoende. Door de zich uitbreidende lelieteelt wordt actualisering van het beleid steeds noodzakelijker.

Provinciaal beleid tegen verdroging nog zonder resultaat

Drenthe kent 32.000 hectare verdroogd gebied! In een verdroogd natuurgebied is de grondwaterstand structureel lager dan gewenst, met als gevolg dat de ecologische kwaliteit ernstig wordt bedreigd. De verdroogde natuurgebieden zijn door de provincie op kaarten vastgelegd (zie kaart 1). Op deze kaart is aangegeven in welke mate de verdroging in de provincie Drenthe al of niet is hersteld sinds 1993. Het provinciaal bestuur wil namelijk al jaren dat de oppervlakte van het verdroogde gebied afneemt. In 1993 is als doelstelling een afname van 25% in 2000 gesteld (zie het POP: Provinciaal Omgevings Plan, 1998). Helaas is die doelstelling niet gehaald.

In 1998 heeft de provincie Drenthe reeds geconstateerd dat er steeds meer grondwater wordt opgepompt om akkers te beregenen (POP, 1998). Inmiddels zijn we 5 jaar verder en is de grondwateronttrekking, in ieder geval in de gemeente Westerveld, alleen maar toegenomen.

Oorzaken verdroging

Verdroging wordt veroorzaakt door onttrekkingen voor de drinkwatervoorziening, de industrie en de land- en tuinbouw. Deze uitgave beperkt zich tot de onttrekking van grondwater ten behoeve van beregening voor de land- en tuinbouw, in het bijzonder de lelieteelt.

Beregening uit grondwater t.b.v. de lelieteelt draagt bij aan een verlaging van de grondwaterstand in de omgeving. Dit is met name bezwaarlijk in situaties waarin de putten gelegen zijn nabij de kwetsbare natuurgebieden.

Steeds meer grondwaterputten

Op de hogere gronden in Drenthe is in de zomer geen of onvoldoende oppervlaktewater beschikbaar voor beregening. Daarom zijn overal in Drenthe grondwaterputten geslagen. Het aantal grondwaterputten is in de afgelopen 20 jaar verzesvoudigd.

In 1983 waren in heel Drenthe circa 100 putten aanwezig en in 2003 zijn dat er 600 tot 700. In Westerveld betreft het inmiddels 71, in Borger-Odoorn 125 en in Midden-Drenthe maar liefst 266 putten. In Westerveld wordt bijna tweederde van deze putten gebruikt voor de lelieteelt.

Grondwaterputten voor de lilies: geen vergunning nodig, slechts meldingsplicht

In de voor verdroging kwetsbare delen van de gemeente Westerveld (gebieden met de aanduiding 'ondersteuning natuurfunctie freatisch grondwater' zie kaart 2) is onttrekking van grondwater voor beregening van grasland en akkerbouw niet toegestaan. Dat is vastgelegd in de Provinciale Verordening Waterhuishouding. Een uitzondering is gemaakt voor de zogenaamde hoogsalderende teelten (teelt van gewassen met hoge economische waarde), zoals de lelieteelt.

Voor een grondwaterput is geen vergunning vereist. De enige verplichting voor de eigenaren is dat elke nieuw geslagen put moeten worden gemeld bij de provincie en vastgelegd in het Register grondwateronttrekkingen. De praktijk is dat niet alle putten worden gemeld danwel geregistreerd, zodat niet bekend wordt hoeveel grondwater er totaal wordt onttrokken. Door de toename van het aantal verspreid gelegen grondwaterputten en vanwege het feit dat de putten dichtbij natuurgebieden* liggen, is de bijdrage van de beregening aan de verdroging van natuurgebieden in Zuidwest Drenthe zeer waarschijnlijk toegenomen.

** (30 grondwaterputten zijn gelegen binnen 1 km van kwetsbare natuurgebieden zie kaart 3).*

In 2001 telde de gemeente Westerveld 170 hectare leliegrond, in 2002 ruim 200 hectare en in 2003 245 hectare (bron: werkgroep Bollenboos)

Bollenboos: geen grondwaterputten in kwetsbare gebieden

Het bezwaar van Bollenboos is dat op basis van de Provinciale Verordening Waterhuishouding op dit moment in kwetsbare gebieden grondwater onttrokken mag worden ten behoeve van de beregening van hoogsalderende teelten, zoals de lelieteelt.

Deze uitzondering voor hoogsalderende teelten is in strijd met het provinciale beleid om verdroging van kwetsbare natuurgebieden te verminderen. Bollenboos is daarom van mening dat, net als voor grasland en akkerbouw, het slaan van grondwaterputten voor hoogsalderende teelten in kwetsbare gebieden moet worden verboden. Hiermee worden bedoeld de gebieden met de functie ondersteuning natuurfunctie van het freatisch grondwater (zie kaart 2)

Conclusie

In gebieden met de functie 'ondersteuning natuurfunctie van het freatisch grondwater,' mag geen grondwater worden onttrokken.

De voor de lelieteelt beschikbare gronden moeten uitsluitend worden beregend met oppervlaktewater.

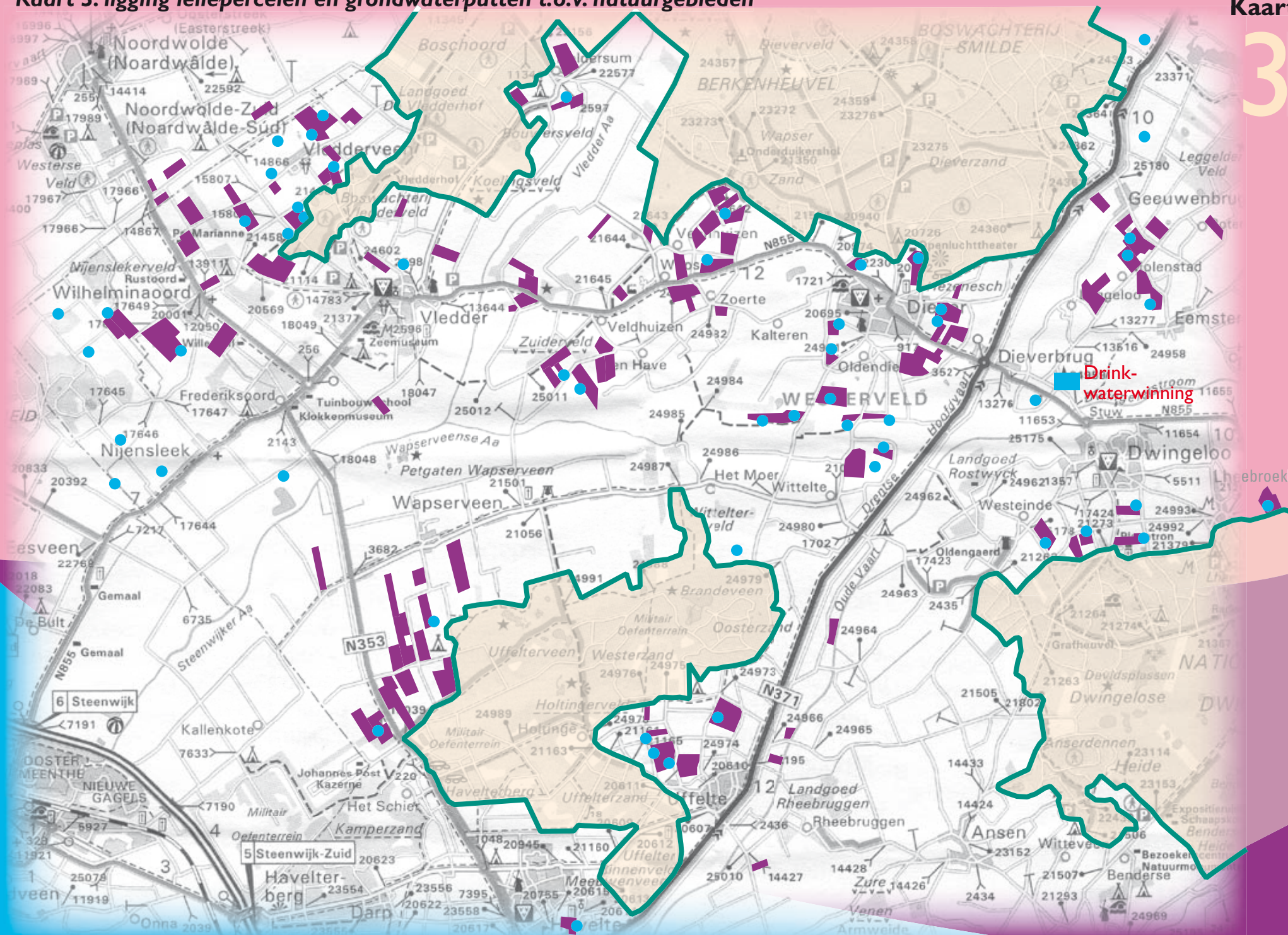
Voor de agrarische gebieden buiten de in de Verordening Waterhuishouding genoemde gebieden, is een vergunning benodigd voor het slaan van grondwaterputten.

Ook speelplaatsen voor leliebollen onttrekken veel grondwater en moeten vanuit het landelijk gebied worden verplaatst naar een bedrijventerrein.

Kaart 3: ligging leliepercelen en grondwaterputten t.o.v. natuurgebieden

Kaart

3

Toelichting kaart 3

Legenda:

- Leliepercelen 2001 - 2003
- Grondwaterputten
- Begrenzing kwetsbare natuurgebieden

De lelieteelt heeft in de afgelopen vijf jaar een forse groei doorgemaakt in Drenthe, vooral in het zuidwesten van de provincie. Leliebollen kunnen niet worden geproduceerd zonder regelmatige en intensieve beregening. Leliepercelen bevinden zich met name op hogere, relatief droge gronden, waar onvoldoende oppervlaktewater beschikbaar is. Daarom worden ze hoofdzakelijk met grondwater beregend. Omdat de provinciale regels geen beperking opleggen aan de beregening van leliepercelen, is het aantal grondwaterputten in gebieden met veel lelies, zoals Zuidwest Drenthe, de afgelopen jaren uitgebreid. Een groot deel van Zuidwest Drenthe is echter op de kaart van de Provinciale Verordening Waterhuishouding aangeduid als kwetsbaar voor daling van de grondwaterstand als gevolg van beregening (aanduiding 'ondersteuning natuurfunctie freatisch grondwater').

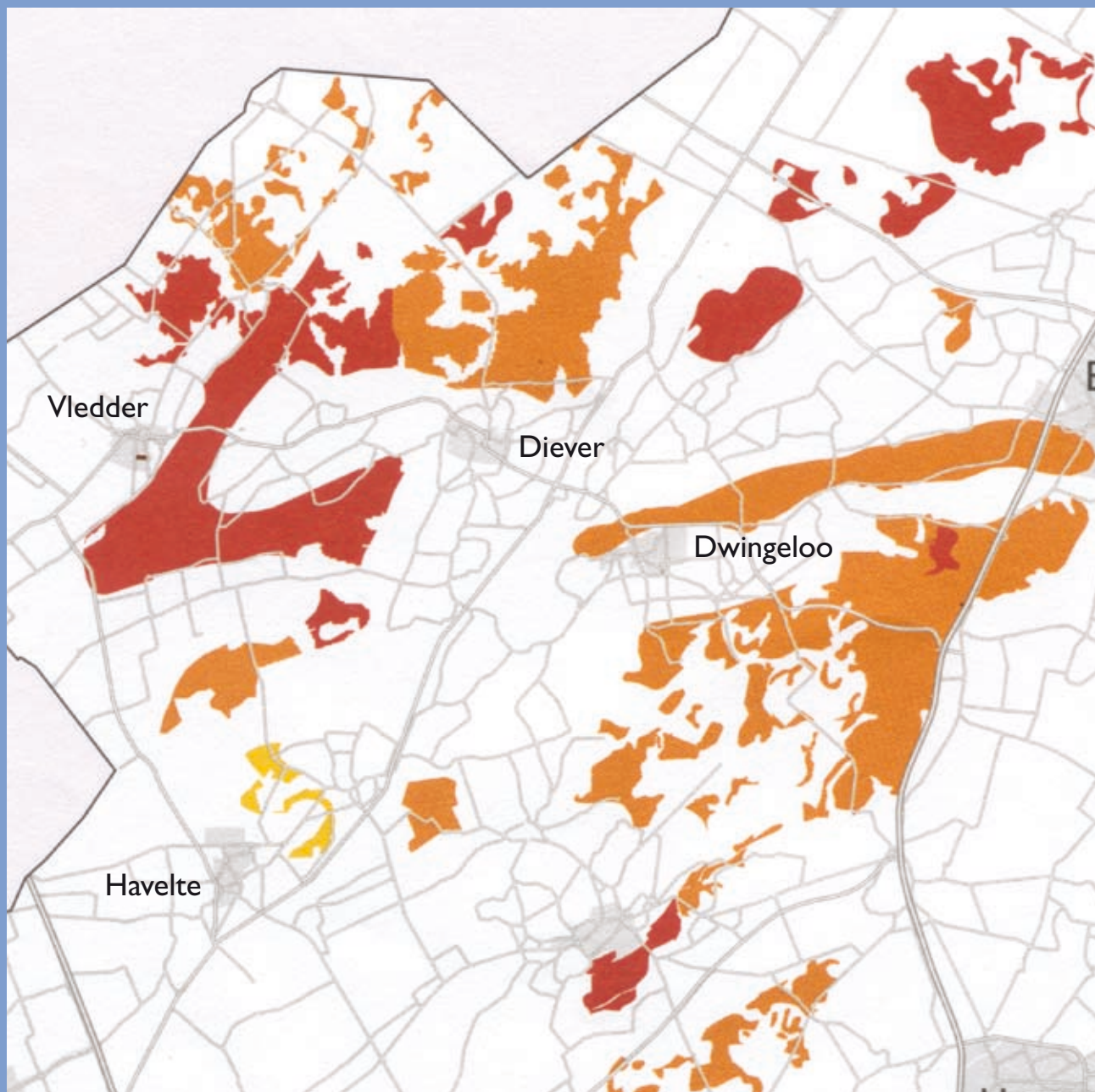
De werkgroep Bollenboos heeft in de gemeente Westerveld in afgelopen drie jaar alle percelen die in gebruik waren voor de lelieteelt geïnventariseerd. In 2001 ging het om ruim 170 hectare aan leliepercelen en in 2003 om ruim 240 hectare. De leliepercelen zijn op bijgevoegde kaart aangegeven.

Door Bollenboos zijn daarnaast de grondwaterputten die ten behoeve van de lelieteelt werden gebruikt gelocaliseerd. De plaats van deze putten is ook op kaart 3 aangegeven. In 1990 waren in het gebied van de gemeente Westerveld nog maar 17 grondwaterputten aanwezig voor beregening van land- en tuinbouw. In 2003 waren ruim 70 putten in gebruik.

Op de kaart is te zien dat een deel van de putten in de buurt van de grote natuurgebieden zijn aangebracht. Verschillende natuurgebieden die op de kaart met een groene lijn zijn begrensd, zijn volgens de provincie verdroogd en hebben een grondwaterstand die al in het voorjaar een tot enkele decimeters te laag is (Plan van aanpak verdroging, 1996).

Ruim 35 van de beregeningsputten blijken binnen een afstand van anderhalve kilometer van een verdroogd natuurgebied te liggen. Hiervan liggen circa 30 putten op minder dan een kilometer van een natuurgebied. Modelonderzoek van de provincie ten behoeve van het Grondwaterplan (1986) heeft aangetoond dat tot op een afstand van anderhalve kilometer van beregeningsputten, daling van de grondwaterstand kan optreden.

Kaart 1: verdroogde gebieden in de gemeente Westerveld

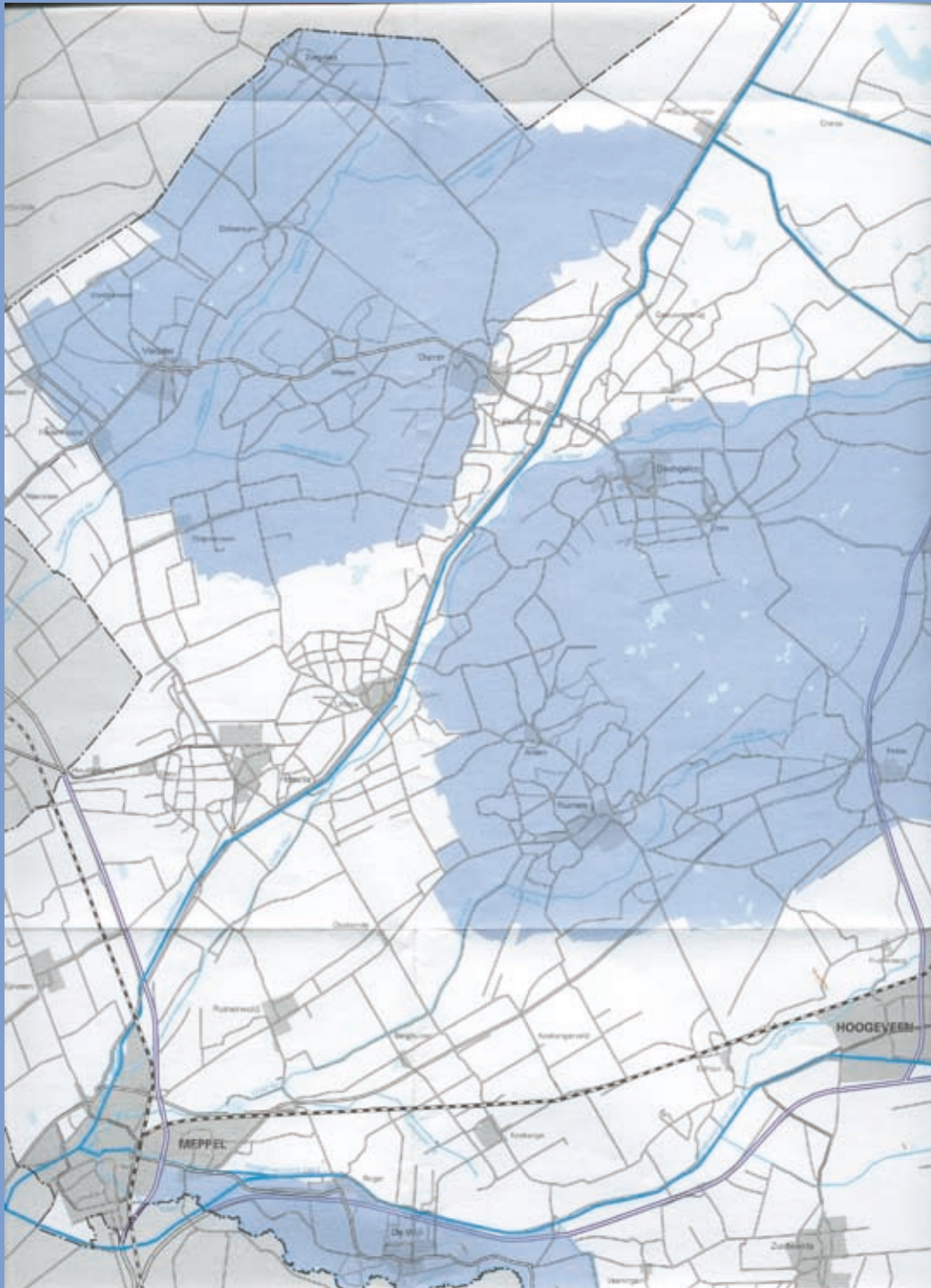
Legenda:

Mate van herstel van
verdroging sinds 1993

- geen herstel
- herstel <50%
- herstel >50%
- volledig herstel

Kaart

Bron: provincie Drenthe (POP II)

Een groot deel van Zuidwest Drenthe is op de kaart van de Provinciale Verordening Waterhuishouding aangeduid als kwetsbaar voor daling van de grondwaterstand als gevolg van beregening.

Uitgave:

Werkgroep Bollenboos

Secretariaat: Dwarsdrift 24 - 7981 AP Diever

Westerveld, 2004

Email: bollenboos03@hotmail.com

Deze uitgave is tot stand gekomen dankzij een bijdrage van
milieuhulp.nl

Foto's: Martine Wagenveld

Werkgroep Bollenboos: verontruste burgers in Westerveld.

Een groep inwoners van Westerveld heeft zich verdiept in de gevolgen van de teelt van lelies. De werkgroep wil dat meer mensen zich realiseren dat het telen van leliebollen risico's kan opleveren voor de gezondheid en een bedreiging vormt voor het milieu en het landschap. De werkgroep wil dat de gemeente Westerveld en de provincie maatregelen nemen om de groei van de milieubelastende bollenteelt tegen te gaan en de nadelige gevolgen ervan te beperken.

Meer informatie:

- * *Schone Schijn*; informatie over de nadelen van de lelieteelt in Westerveld; Uitgave werkgroep Bollenboos, Westerveld, voorjaar 2003.
- * *Land van de reizende bol*; Uitgave Milieufederatie Drenthe, november 2002.
- * *Op weg naar een duurzame bollenteelt*; Uitgave van de 12 milieufederaties en de Stichting Natuur en Milieu; augustus 2003.

werkgroep
 BOLLENBOOS
Westerveld